

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักสังกัดวุฒธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังกัดวุฒธรรม ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ๒) เพื่อศึกษาทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ๓) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังกัดวุฒธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จำนวน ๑๐๒ คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม ๒๕๕๖ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ๒ ตัวที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) ผลการวิจัยนำมาแสดงตามลำดับดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗ มีอายุระหว่าง ๓๐ – ๔๐ ปี จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓ มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมต้น-มัธยมปลาย จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๒ มีสถานภาพสมรสเป็นส่วนใหญ่ จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖ ทำงานอยู่ระหว่าง ๑๑-๒๐ ปี จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕

๕.๑.๒ บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ปฏิบัติงานตามหลักสังกัดวุฒธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=๔.๕๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านทานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu=๔.๖๒$) รองลงมาคือด้านสมานัตตา ($\mu=๔.๕๗$) และด้านอรรถจริยา ($\mu=๔.๕๑$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) มีการใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = ๔.๔๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ๓ ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = ๔.๖๐$) รองลงมาคือด้านการให้ความสำคัญในหน้าที่ ($\mu = ๔.๔๘$) และด้านการคำนึงถึงผู้อื่น ($\mu = ๔.๔๐$) ตามลำดับ

๕.๑.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่

สมมติฐานที่ ๑ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหัตถุธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำคัญในหน้าที่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมอยู่ที่ .๗๙ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

สมมติฐานที่ ๒ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม ในด้านทาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหัตถุธรรม ด้านทาน กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำคัญในหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .๖๗ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

สมมติฐานที่ ๓ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม ในด้านปิยวาจา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยจากการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคหัตถุธรรม ด้านปิยวาจา กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำคัญในหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .๗๐ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

สมมติฐานที่ ๔ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม ในด้านอัตถจริยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยจากการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคหัตถุธรรม ด้านอัตถจริยา กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำคัญในหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .๗๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

สมมติฐานที่ ๕ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม ในด้านสมานัตตา มีความสัมพันธ์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) โดยจากการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถุธรรม ด้านสมานัตตา กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำนึกในหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .๗๗ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทุกค่า

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๐๒ คน พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นจำนวน ๒๒ คน โดยต้องการนิทหาว่าร้ายต่อกัน, หลีกเลียงการพูดจาไร้สาระหรือพูดจาในด้านการสร้างความแตกแยก เพิ่มการพูดคุยกันในที่ทำงานเพื่อเพิ่มมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน เพราะบุคลากรแต่ละส่วนงานได้พบปะกันน้อย ทำให้ไม่ค่อยรู้จักกันเท่าที่ควร น่าจะมีกิจกรรมเพื่อให้ให้พบปะกันให้มากขึ้น เพราะยังขาดความกลมเกลียวสามัคคี ดังนั้นควรมีกิจกรรมเพิ่มความสามัคคีในหน่วยงาน รวมถึงการเสียสละเวลา, เสียสละสิ่งของ ในการปฏิบัติงานแก่หน่วยร่วมงานและหน่วยงานเพิ่มขึ้น เน้นการอบรมเรื่องการทำงาน ในแต่ละส่วนงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มเงินเดือนให้กับลูกจ้างชั่วคราว รวมถึงหน่วยงานยังขาดการอบรมเรื่องหลักธรรม ควรมีการอบรมเรื่องหลักธรรมแก่บุคลากร

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญมาอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีพื้นฐานด้านการปฏิบัติตนตามหลักธรรมะของพระพุทธศาสนา เป็นอย่างดีส่งผลให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในทางหลักสังคหวัตถุธรรม ทั้งในด้านทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับหลักธรรมในด้านสังคหวัตถุธรรม ในการเอาใจใส่ดูแลบุคลากรของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีแนวทางที่ชัดเจน ทั้งในด้านขวัญกำลังใจและสวัสดิการต่างๆ ทั้งเงินเดือน เงินโบนัส ประจำปี บ้านพักอาศัย และด้านอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิฑูรย์ ธมฺมวฑฺโฒ (บุญมาพิลา) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒ พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต ๒ ควร ส่งเสริมสนับสนุนการให้โอกาสการมอบหมายงาน การตัดสินใจ การสั่งการ

และการดำเนินการในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต ๒ ในขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการวางแผนบุคลากร ๒) ด้านการสรรหาบุคลากร ๓) ด้านการปฏิบัติงานบุคลากร ๔) ด้านการจรรงรักษาบุคลากร โดยนำคุณธรรมเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน วาจาเป็นที่รัก คือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงการนำไปปฏิบัติต่อกัน ประกอบด้วยเหตุผล ปฏิบัติสม่ำเสมอ โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้ และ คำกล่าวของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า สังคหัตถ์ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์ กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยัตตรที่กำล้งแล่นไปให้คงเป็น รถมและวิ่งแล่นไปได้ มี ๔ อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเพื่อเอื้อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัวร่วมสุขร่วมทุกข์กัน

๕.๒.๒ ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีการใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ได้รับการฝึกอบรมการทำงานในด้านการให้บริการจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นระยะ เริ่มตั้งแต่เมื่อสอบเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นบุคลากรของโรงเรียนได้ ต้องเข้ารับการอบรมเบื้องต้นก่อนเข้าปฏิบัติงานจากทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะมีฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนนี้โดยตรงคือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในการฝึกทักษะการปฏิบัติงานในด้านการให้บริการนั้นจะมุ่งเน้นเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้ปกครองรวมถึงผู้ที่มารับบริการจากทางโรงเรียน เป็นหัวใจสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนทุกคน ดังคำกล่าวของ นพพงษ์ บุญจิตราคูล ที่ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลปะศาสตร์ คือการศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่างๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำเอาความรู้ หลักการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงานต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน และเมื่อเข้ามาปฏิบัติงานภายในโรงเรียนก็จะได้รับการฝึกฝน เรียนรู้ จากครู อาจารย์ ที่ทำการสอนในโรงเรียนว่าจะต้องมีการปฏิบัติต่อเด็กนักเรียนอย่างไร เพราะโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับ

มัธยมปลาย และยังเป็นโรงเรียนที่ใช้เป็นที่วิจัยการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดังนั้นผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่สายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตฯ ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีความรักและเมตตาต่อเด็ก มีความเอื้ออาทร พุดจาไพเราะ อ่อนน้อมถ่อมตน มีความเสียสละ อดทน อดกลั้น เป็นพื้นฐานเบื้องต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคลากรสายสนับสนุน สามารถปฏิบัติงานอยู่กับเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของตนเอง รวมถึงการเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี รวมถึงร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกๆด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธีรรัตน์ กิจจารักษ์** ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีจะทำให้เกิดการยอมรับนับถือเกียรติภูมิ คุณค่า และความผาสุกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือหน่วยงาน ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นคนที่ พุดจาดี ถูกหูคน ให้กำลังใจกับทุกคน แสดงความยินดีแก่ทุกคนแสดงความยินดีเมื่อมีใครได้ดีทุกคน มีความมั่นใจในความดีของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ พยายามสร้างสภาพการทำงานในโรงเรียนให้ดีที่สุด น่ายุติที่สุด และมีความสุขที่สุดสำหรับทุกคน ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ขจัดความขัดแย้ง และความตึงเครียดในองค์กรหรือหน่วยงานได้เสมอ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจกว้าง หน้าที่รับแขก และความรู้สึกควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่ให้มีใจอ่อนไหวต่อเหตุการณ์

๕.๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารปฏิบัติงานตามหลักธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

จากการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักสังคัตถุธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่สัมพันธ์สหสัมพันธ์โดยรวม = .๗๙ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีการนำหลักธรรมมาผสมผสานใช้ในทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสาร การทำงาน เป็นไปอย่างกลมกลืนกัน ทั้งทางด้านส่วนตัวและทั้งทางด้านการงาน ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ส่วนใหญ่มีพื้นฐานจิตใจที่รักเด็ก มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เสียสละ และช่วยเหลือเกื้อกูล อดทน อดกลั้น ได้ดีอยู่เป็นเบื้องต้น รวมถึงยังได้รับการอบรม เรียนรู้วิธีการที่จะให้บริการแก่เด็กนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มาติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์กับหลักสังคัตถุธรรมผสมผสานกันได้ดี แต่จากการสังเกตกลับพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสังคัตถุธรรมถึงจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ด้านความสำนึกในหน้าที่กับมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ อาจเนื่องมาจากบุคลากรขาดจิตสำนึกในหน้าที่ของตน ปฏิบัติงานไปตามคำสั่ง ขาดความรักในหน้าที่และองค์กร สาเหตุอาจเกิดจากกลัวความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีความเกรงใจต่อเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา กลัวการถูกตำหนิติเตียน ไม่กล้าถามไถ่ในเรื่องงานเมื่อตนเองไม่เข้าใจในงานและหน้าที่ของตนเองทำให้ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน อาจเนื่องมาจากไม่ค่อยมีการ

การพูดจา ประชุมหารือกัน ดังคำของชัชยา ทองอาบ ที่ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการทางสังคมหรือปฏิกิริยาทางสังคมที่มนุษย์ได้ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากความขัดแย้ง ทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุธรรม ที่อริศรี เกตุศรีพงษ์ ไดให้ความหมายว่า สังคหวัตถุ ๔ คือ สิ่งที่เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน ๔ ประการ ๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน ๒) ปยวาจา คือ การแบ่งปันคำพูดดีๆ คำพูดที่ไพเราะ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ๓) อัตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ๔) สมานัตตา คือ การมีความประพฤติเสมอดนเสมอปลาย การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ จริ่งใจต่อกันความเสมอดนเสมอปลายจะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไม่ระแวงกัน และเป็นการสร้างความไว้วางใจกัน เชื่อใจกันและความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) สามารถอภิปรายผลตามตัวแปรต้นได้ ดังนี้

๑. จากการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมด้านทาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม = .๖๗ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมทางด้านทาน ได้แก่ การให้ทั้งสิ่งของและการให้อภัยซึ่งกันและกัน เนื่องจากพื้นฐานของบุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและรู้จักการเสียสละแก่เด็กและเพื่อนร่วมร่วมงานเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอยู่เป็นเบื้องต้นรวมถึงมีตัวอย่างที่ดีจากผู้บริหารที่มีความเสียสละแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาดังคำกล่าวของ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึงสังคหวัตถุมี ๔ ด้านทานไว้ว่าทาน หมายถึง การให้ (โอบออมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาการให้ทานจะช่วยให้ทุกคนอื่นไว ไต นักบริหารอาจให้ทานได้ ๓ วิธี คือ ก. อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ข. วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาศักยภาพบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน ค. อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมาและมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง

๒. จากการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมด้านปิยวาจา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม = .๗๐ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีการปฏิบัติงานด้านปิยวาจาหรือ

คือ การใช้คำพูดที่ไพเราะ น่าฟัง เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงความเห็นอกเห็นใจกัน เพื่อลดการกระทบกระทั่งกันและเพื่อแสดงมิตรไมตรีต่อกัน เป็นหลักในการปฏิบัติงานเนื่องจากโรงเรียนสาธิตเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนทุกคนจึงต้องมีการพูดจาที่สุภาพ เรียบร้อยเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียนและในการปฏิบัติงานต้องมีการติดต่อพูดคุยกับผู้คนมากมายทั้งผู้ปกครอง อาจารย์ผู้สอนและผู้ที่มาติดต่อกับหน่วยงาน ดังนั้นถ้ามีการพูดจาที่ไม่สุภาพ อาจมีการร้องเรียนจากผู้ที่มาติดต่อกับงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ **บุญสิริ ขวลิตรารัง** ไดกล่าวถึง องค์ประกอบสังคหวัตถุธรรม ไฉวา เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และพยายาม หมายถึง การเจรจาถ้อยคำ ซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็น ถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียด่าง น้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั่นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

๓. จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมด้านอัตถจริยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม = .๗๕ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ทางด้านอัตถจริยา หรือการประพฤติตนให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานหรือส่วนรวมที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากบุคลากรสายสนับสนุน ทุกคนถูกปลูกฝังการให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการทำงานจากหน่วยงานเพราะถ้าไม่มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถงานกิจกรรมต่างๆ จะไม่สามารถสำเร็จลงตามโครงการต่างๆ ที่วางไว้ได้ดังคำกล่าวของ **มณีนุช ไพโรติ** ที่กล่าวว่าอัตถจริยา คือ การสร้างสรรค์สิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม สัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน การร่วมกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้ดีที่สุด รวมถึงการสงเคราะห์ การดูแลเอาใจใส่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การส่งเสริมกันให้เกิดผลสำเร็จของงาน อัตถจริยาจึงเปรียบเสมือนการผสาน การเชื่อมต่อกัน ของระบบย่อยในสังคมเพื่อเกิดผลสำเร็จของงานในภาพรวม

๔. จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมด้านสมานัตตา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม = .๘๐ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ทางด้านสมานัตตา ได้แก่ คือ การกระทำตนให้เป็นผู้ที่เป็นกลาง และสร้างสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมที่เราอยู่ร่วมด้วย โดยหลักการคือไม่เป็นผู้ที่ยุแหย่ให้เกิดความร้าวฉานเกิดขึ้นในหน่วยงาน และเมื่อรับฟังสิ่งใดมาต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนจะตัดสินใจเชื่อหรือปฏิบัติตาม หาเหตุและผลให้รอบด้านเพื่อลดการกระทบกระทั่งแก่ผู้ที่อยู่ร่วมกันในหน่วยงาน เพราะบุคลากรสายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตฯ มีข้อระเบียบ วินัยควบคุม ในการปฏิบัติงานและมี

บทลงโทษที่ชัดเจน มีการว่ากล่าวตักเตือนเมื่อมีการร้องเรียน จากหน่วยงานอื่นหรือบุคลากรในหน่วยงานเดียวกันแต่ต่างสังกัด ซึ่งถ้ามีการสร้างความความเชื่อมโยงแก่หน่วยงานและผู้อื่น จะมีการลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือนจากผู้บังคับบัญชา และที่สำคัญมีการสร้างการรักวัฒนธรรมองค์กร สอนให้บุคลากรรักในองค์กร จึงทำให้มีการควบคุมพฤติกรรมของต้นบุคลากรของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของ**มณีนุช ไพโรจน์** ที่กล่าวว่า สมานัตตา คือ การประพฤติตนอย่างเสมอดันเสมอปลาย การไม่เลือกปฏิบัติ การรู้จักวางตนให้เหมาะสมตามเวลา สถานที่ และ ตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง การร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และองค์กร

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนมีความสัมพันธ์ระดับสูง ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ควรหลีกเลี่ยงการพูดจาไร้สาระหรือพูดในด้านการสร้างความแตกแยก ควรเพิ่มการพูดจาในที่ทำงานเพื่อเพิ่มมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และบุคลากรแต่ละส่วนงานได้พบปะกันน้อย ทำให้ไม่ค่อยรู้จักกันเท่าที่ควร ควรมีกิจกรรมเพื่อให้ได้พบปะกันมาก

๒. ควรนำแนวทางการอบรม เรียนรู้ และปลูกฝังแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่บุคลากรสายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตได้รับ ไปเผยแพร่ให้หน่วยงานอื่นๆ ที่มีการให้บริการเหมือนกันทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

๓. ควรมีการเพิ่มเติมความรู้ อบรม เกี่ยวกับหลักธรรม ความหมายของหลักธรรมต่างๆ แก่บุคลากรทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุน เพราะจากการศึกษาบุคลากรภายในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ไม่ทราบชื่อและความหมายของหลักธรรมเป็นส่วนใหญ่

๔. ควรมีการเพิ่มเติมการทำสมาธิเพื่อเพิ่มการมีสติ ปัญญา หรือมีการทำวิปัสสนากรรมฐานแก่บุคลากรสายสนับสนุน เพราะโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มุ่งเน้นไปที่เด็กนักเรียนและอาจารย์เสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่มีโครงการเหล่านี้แก่สายสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

๕. สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการอยู่ร่วมกัน โดยเพิ่มความเป็นกันเองในการปฏิบัติงาน ลดการแบ่งชั้นชน ด้านสายงานให้น้อยลง เน้นความเป็นพี่น้องในการอยู่ร่วมกันให้มากขึ้นภายในองค์กรเพื่อเพิ่มการรักองค์กรให้มากยิ่งขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักสังคหัตถุธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ ครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. ควรทำการศึกษาโดยเน้นไปที่บุคลากรสายผู้สอนและนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นทั้ง ๒ วิทยาเขต คือ ทั้งของวิทยาเขตศึกษาศาสตร์และมอดินแดง และอาจขยายไปถึงหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

๒. ควรศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อมนุษยสัมพันธ์ของตัวบุคลากร เช่น อายุ ประสบการณ์การทำงาน หรือปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ

๓. ควรศึกษาการใช้หลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์หรือการบริหารงานขององค์กร เช่น หลักพรหมวิหาร ๔ ด้านเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นต้น